

Projekto „Žmonės ir likimai. Mažosios Lietuvos kūrėjai“ renginys Plaškių evangelikų liuteronų bažnyčioje 2007 m. birželio 9 d.
Iš kairės: pianistė Edita Zizaitė, solistė Giedrė Zeicaitė, aktorė Virginija Kochanskytė, dailėtyrininkė Kristina Jokubavičienė

A mobile project on creators of Lithuania Minor
Kristina JOKUBAVIČIENE

In May-October 2007 the Pranas Domšaitis Gallery of Lithuanian Art Museum implemented an educational cultural heritage project “People and Fates. Creators of Lithuania Minor”, which was supported by the Directorate for the Commemoration of the Millennium of Lithuania. It was a cycle of six events to commemorate the well known and the unduly forgotten creators of Lithuania Minor. The project can be qualified as mobile as the events took place in Kintai Vydūnas Museum, Kretinga Museum, Plaškiai Evangelical Lutheran church, Šilutė Museum, L. Rėza culture center in Juodkrantė, Gargždai music school and in Priekulė music school. The audience was of various age groups. During the events documentary texts, i.e. thoughts of creators, diary extracts, recollections of contemporaries, poetry were read by an actress and were accompanied by music and delighting pieces of fine art, which enabled to emotionally commemorate the enlightened creators of the region, their creations and fates.

► Mažosios Lietuvos ir Klaipėdos krašto kultūros ir dailės paveldas žymus turtingomis tradicijomis. Sudėtinga regiono istorija ir dažnai patiems kūrėjams tragiškos istorinių procesų pasekmės nugramzdino užmarštin daugelį pavardžių, didžioji dalis kūrinių prarasta. Kokie skirtingi ir kartu panašūs beveik tuo pačiu metu gimusių dviejų Mažosios Lietuvos dailininkų – Adomo Brako ir Prano Domšaičio – gyvenimo keliai ir kūrinių likimai... Vakarų metu, klausantis aktorės skaitomų dokumentinių tekstų – kūrėjų minčių, ištraukų iš dienoraščių, laiškų, amžininkų atsiminimų, taip pat poezijos posmų, muzikos, žvelgiant į dailės kūrinius, buvo emocionaliai paminėti krašto šviesuoliai, jų nuveikti darbai, likimai. ■

Aurelijos Valutytės nuotr.

Projektas „Širdis atverta pasaulio grožiui“

Violeta ALEKNIENĖ

Kupiškio etnografijos muziejaus parengtas projektas „Širdis atverta pasaulio grožiui“ buvo skirtas pasaulyje pripažintos aktorės Unės Babickaitės-Graičiūnienės 110-osioms gimimo metinėms. Projekto tikslas – ne tik prisiminti įžymiąją kraštietę, bet ir mažame Lietuvos miestelyje sudaryti sąlygas pasiklausyti kamerinės muzikos. Projekto pavadinimui pasirinkti Konstantino Balmanto žodžiai „Širdis atverta pasaulio grožiui“.

Laukminiškių kaime, Kupiškio rajone, 1897 m. balandžio 19 d. gimusi Unė Babickaitė visą gyvenimą skleidė grožį. Suprasti aktorės gyvenimą galima tik perskaičius Lino Brogos sudarytą knygą „Unė Babickaitė-Graičiūnienė. Atsiminimai, dienoraštis, laiškai“. Skaitydami galime žvelgti pro jos minčių prizmę į žmones, įvykius.

► Kupiškio krašto dukros, nepaprasto grožio, talentingos aktorės ir režisierės, trapios, jausmingos ir pagal išskirtinės prigimties programą gyvenusios moters gyvenimo kelio apžvalgos ir minėjimo renginiai vyko Kupiškio kultūros centro vitražų salėje, jos gimtųjų Laukminiškių kaimo muziejaus kiemelyje, Palėvenės Šv. Domininko bažnyčioje.

► Aktorė Virginija Kochanskytė, skaitydama ištraukas iš aktorės prisiminimų, sugebėjo perteikti jos gyvenimą stabtelėdama ties lemtingaisiais įvykiais. Po kiekvieno perteikto gyvenimo tarpsnio skambėjo klasikinė muzika, atliekama Kauno styginio kvarteto „Collegium“ (Ilona Klusaitė – smuikas, Daiva Aleksandravičienė – smuikas, Žaneta Janonienė – altas, Virgis Tamulis – violončelė).

► Iki išvykimo į JAV Unė Babickaitė praleido Laukminiškių kaime ir Kupiškio mieste, o amžinajam poilsiui atgulė Palėvenės parapijos kapinėse. Agotos ir Jurgio Babickų šeimos gyvenimą pakeitė staigi tėvo mirtis. Jaunai našlei Agotai Babickaitei-Graičiūnienei po vyro mirties su keturiais vaikais – Uršule, Vytautu, Kazimieru ir Petru – teko palikti Laukminiškius. Gimtojo kaimo kapinaitėse liko palaidotas aktorės tėvas Jurgis Babickas ir jo pirmosios žmonos Katelienės sodyba.

Projekto „Širdis atverta pasaulio grožiui“
pristatymo metu literatūrinę aktorės
Unės Babickaitės-Graičiūnienės palikimą
Kupiškio kultūros centro vitražų salėje
skaito aktorė Virginija Kochanskytė.
Kupiškis. 2007 m. birželio 21 d.

The Project: „The Heart Open to the World Beauty“
Violeta ALEKNIENĖ

The Kupiškis Ethnographic Museum Project „The Heart Open to the World Beauty“ was dedicated to the 110th anniversary of a world-wide known actress Unė Babickaitė-Graičiūnienė. The objective of the Project was not only to commemorate the famous fellow-countrywoman, but to give an opportunity for the residents of a remote area to listen to chamber music. The article enlightens on the life and carrier of the actress, her relations with other Lithuanian art people. The author of the article reports on the other jubilee events held in the museum. On July 21 the yard of the famous Babickai family in Laukmiškiai village came back to life again. People from the surrounding villages, Kupiškis and Naujamiestis music school students camping in Virbališkė gathered to a literary-classical music event. After the concert guests and other visitors could see the photo exhibition „The Famous Babeckai Family“, which was presented by the museum specialists using the Lithuanian National Martynas Mažvydas library and the Kupiškis Ethnographical Museum storage funds.

► Birželio 21 d. pavakarę garsiosios Babickų šeimos kiemas Laukminiškiuose vėl atgijo. Į literatūrinę-klasikinę muzikos popietę rinkosi aplinkinių kaimų žmonės, Virbališkiuose stovyklavę Kupiškio ir Naujamiščio muzikos vaikų mokyklos auklėtiniai. Po koncerto svečiai ir kiti lankytojai troboje apžiūrėjo fotografijų parodą „Garsioji Babickų šeima“. Ją muziejininkai parengė iš Lietuvos Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir Kupiškio etnografinio muziejaus fondų.

► Vos dvylikos sulaukusi, jau gyvendama Kupiškyje, Unė pirmą kartą debiutavo moksleivių spektaklyje „Šventoji Agnietė“. Savo talentą ji atskleidė gyvendama Sankt Peterburge. B. Sruogos globama įstojo į imperatoriškąją konservatoriją, dalyvavo lietuvių artistų kuopos veikloje.

► 1919 m. vykdama į Niujorką ji žinojo, ką darys svetimoje šalyje. Ten būsimoji aktorė užmezgė ryšius su kino studijomis ir Une Baye slapyvardžiu suvaidino trijuose filmuose. Koncerto metu aktorės V. Kochanskytės skaityta ištrauka apie jos pačios aprašytą pilietybės priėmimą JAV beveik kiekvienam žiūrovui ištraukė ašaras. Vos keleri už Atlanto praleisti Unės Babickaitės metai, pasirodo, buvo tokie reikšmingi visai kitu aspektu – aktorės pozicija į Lietuvos Respubliką, kurios pilietė ji buvo. Unė atsakė priimti JAV pilietybę. Vėliau aktorės kelyje buvo Anglija, Prancūzija, Šveicarija, o sugrįžus į Lietuvą – kupinas įtampos, skausmo gyvenimas. Ne ji, nei jos vyras Vytautas Audrius Graičiūnas neišvengė sovietinių lagerių. Iš Laukminiškių kaimo kilusi mergaitė iš įkalinimo vietos grįžo 1953 m., o jos vyro gyvenimas nutrūko primestos bausmės atlikimo vietoje, ten liko jo palaikai. Irena Eigilienė yra sakiusi, kad Unė niekada neatleido sau už sugrįžimą kartu su vyru į Lietuvą. Sugrįžusi iš lagerio, Unė Babickaitė dažnai iš Kauno atvykdavo aplankyti savo tėvų kapų, viešėdavo pas mokytoją Feliciją Jakutytę. Iki savo mirties suspėjo pastatyti paminklus tėvui Laukminiškių kaime, motinai ir vyrui – Palėvenės miestelio kapinėse. 1961 m. rugpjūčio 2 d. amžinam poilsiui pati atgulė ant Lėvens upės kranto, Palėvenės parapijos kapinėse. Todėl pačioje gražiausioje Kupiškio dekanato Palėvenės Šv. Domininko bažnyčioje aktorės atminimui pagerbti sakralinio meno festivalio „Sielos ilgesys“ metu įvyko trečiasis projekto renginys. Maldos namuose pasibaigus koncertui grupelė gerbėjų susirinko prie jos kapo. Violeta Aleknienė perskaitė gilią potekstę turinčią

Po projekto pristatymo Kupiškio dekanato Palėvenės Šv. Domininko bažnyčioje. Kupiškis. 2007 m. birželio 24 d.

prisiminimų ištrauką: „Lėvuo teka pro Laukminiškių kaimą... Nuskendusią mane vandenys neš, neš tolyn, tolyn, tolyn... Prie Laukminiškių aš užsikabinsiu už kelių nendrių ir pasiliksiu visam laikui gimtojo kaimo pakrantėje“. Taip aktorė rašė lyg nujausdama savo likimą. Čia ji amžinai liko gulėti prisiglaudusi prie motinos.

► 1971 m. artimieji pastatė Unei antkapį. Iš Bagdonių kaimo, kuris yra netoli aktorės gimtinės, buvo atvežta trikampė pilko akmens atskala, prie kurios pritvirtinta Bernardo Bučo padaryta Vytauto Košubos bareljefo „Une Baye“ metalinė kopija, šalia akmens – į pienės žiedą panaši geležinė saulutė. Antkapis sudėtas iš to paties akmenų skeveldrų. Jame – žemės saulė ir kiekvienais metais pražystanti raudona pelargonija. Ilgus metus kapą prižiūrėjo mokytoja Felicija Jakutytė. Be to, šiandien ji yra vienintelė gyva asmenybė Kupiškyje, prisimenanti garsiąją Babickų šeimą. Šiuo metu Babickų šeimos kapus prižiūri Kupiškio etnografijos ir Laukminiškių kaimo muziejų darbuotojai, Palėvenės miestelio gyventojai.

► Renginius gimtajame krašte, skirtus aktorės Unės Babickaitės-Graičiūnienės 110-osioms gimimo metinėms, užbaigė V. Kochanskytės perskaitytas brolio Petro Babicko sukurtas eilėraštis „Tau“. Ant kapo liko baltos ir raudonos gėlės, uždegtos žvakutės.

► Paskutinį kartą savo gyvenimo dešimtmetį Unė Graičiūnienė praleido Kaune. Sovietmečiu, netekus mylimo vyro, aktorei gyventi Kaune buvo sunkoka. Ji bendravo tik su artimais žmonėmis, laukdavo jaunystės draugų laiškų. Maironio lietuvių literatūros muziejuje saugomi rašytojo Kleopo Jurgelionio aktorei rašyti laišukai. Skaitydama laiškus supratau, kokie ryšiai siejo kraštiečių ne tik su K. Jurgelioniu, bet ir kitais už Atlanto gyvenančiais kraštiečiais. Galima teigti, kad ir Unei šie laišukai buvo ypač brangūs. Viename laiške sergančiai Unei bičiulis rašė: „Ak, kaip aš norėčiau būti prie tavo, prie tavo lovos“, prisiminė skaudžius praeities įvykius ir atsiuntė jai skirtą eilėrašį.

► Kauno visuomenė koncertą pamatė Maironio lietuvių literatūros muziejuje. Atminimo vakaras vyko 2007 m. lapkričio 26 d. Tai buvo jubiliejiniais metais rengtas paskutinis Unei Babickaitei atminti skirtas renginys. Tik padedant šio muziejaus direktorei Aldonai Ruseckaitei ir aktorei V. Kochanskytei kauniečiai galėjo prisiminti Unę Babickaitę ir turiningai praleisti laisvalaikį.

► Projektą „Širdis atverta pasaulio grožiui“ finansiškai rėmė Lietuvos Respublikos kultūros ministerija ir Kupiškio rajono savivaldybė. ■

Projekto „Širdis atverta pasaulio grožiui“ šventė Laukminiškių kaimo muziejuje. Iš kairės: aktorė V. Kochanskytė, L. Gabriūnaitė, muziejaus specialistė J. Puronienė. Laukminiškiai, Kupiškio r. 2007 m. birželio 21 d.

Muziejininkai prašys papildomos ES paramos mokymams

Lietuvos muziejų asociacija ir dešimt muziejų partnerių, šiuo metu baigiančių Europos Sąjungos remiamą dvejų metų kvalifikacijos kėlimo projektą „XXI amžiaus muziejininkų kompetencijos ir gebėjimų ugdymas“, 2008 m. sausį teiks paraišką Europos socialinio fondo agentūrai dėl papildomo finansavimo muziejų specialistų kvalifikacijai kelti.

► „Atsiradus galimybei gauti papildomą paramą darbuotojų kvalifikacijos kėlimo projektui, septyni projekto partneriai pareiškė norą toliau investuoti į žmogiškuosius išteklius“, – sako projekto vadovė ir Lietuvos muziejų asociacijos atsakingoji sekretorė Lolita Valužienė.

► Anot L. Valužienės, Lietuvos muziejų asociacija gali pretenduoti į maždaug 1 mln. litų mokymų projektui tęsti, kurių 69 proc. padengtų Europos socialinis fondas, o likusią dalį – patys mokymuose dalyvaujantys muziejai.

► „Didėjantys visuomenės poreikiai kelia Lietuvos muziejininkams vis didesnius profesinius reikalavimus, tad nuolatinis darbuotojų kvalifikacijos kėlimas tampa vienu iš muziejų ir asociacijos veiklos prioritetų“, – teigia L. Valužienė.

► Lietuvos muziejų asociacijos atsakingoji sekretorė sako, kad siekiant deramai įgyvendinti šių metų kovą Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą 2007–2015 m. Muziejų modernizavimo programą, muziejininkams būtina susipažinti su kitų valstybių muziejų patirtimi, ypač tokių šalių kaip Jungtinė Karalystė, kurios muziejai yra savo srities lyderiai pasaulio mastu. Tam padėtų muziejų darbuotojų stažuocių programa, kuriai ir ketinama prašyti papildomos paramos iš Europos socialinio fondo.

► Projekto dalyviams šiuo metu itin aktualios ir administracinių gebėjimų ugdymo programos. Anot Lietuvos jūrų muziejaus direktorės Olgos Žalienės, vienas iš aktualiausių muziejams uždavinių – jų struktūros ir darbo organizavimo auditas, kuris leistų įvertinti struktūros efektyvumą ir padėtų gerinti darbą.

► „Mokymų programos metu muziejaus padalinių vadovai jau išklausė ir įvertino konfliktų valdymo programos naudą, tačiau panašių mokymų reikia ir žemesnių grandžių darbuotojams“, – sako O. Žalienė.